

Vetoomus sosiaalihuollon rahoitusleikkausten perumiseksi

Sosiaalihuoltoon ei pidä kohdistaa suunniteltuja 100 miljoonan euron leikkauksia seuraavassa valtion talousarviossa. Joukko vammaisjärjestöjä ja vammaispalvelujen palveluntuottajia vetoaa hallitukseen, että sosiaalihuollon rahoitusleikkaukset perutaan.

Jo tähän mennessä tehdyt rahoitusleikkaukset ovat heikentäneet vammaisten ihmisten palveluita ja arkea syvästi. Vammaiset ihmiset ja heidän läheisensä kärsivät leikkauksista kohtuuttomasti eikä heidän tilanteensa kestä enää lisäleikkauksia. Myös sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimineella työryhmällä on ollut vaikeuksia löytää säästökohteita. Tämä osoittaa suoraan, että leikkaukset ovat mahdottomia toteuttaa.

Onko todella niin, että Suomen hallitus haluaa leikata edelleen kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta?

Missä leikkaukset tällä hetkellä näkyvät?

Vammaispalveluita koskevia päätöksiä tehdään yhä useammin pelkästään kustannusten perusteella sen sijaan, että yksilölliset tarpeet ratkaisisivat palvelujen sisällön ja määrän, kuten laki edellyttää.

Tämä näkyy

- palvelujen saatavuuden ja laadun heikentymisenä
- yleispalveluihin ohjaamisena, vaikka ne ovat usein riittämättömiä tai huonosti sopivia
- pakkomuuttolina
- köyhyyden lisääntymisenä
- oikeuksien kaventumisena
- riittämättömänä tukena arjessa
- ruotsinkielisten vammaispalvelujen saannin vaikeutumisena
- eriarvoisuuden kasvuna
- asiakkaiden ja heidän läheistensä jatkuvana kuormituksena
- luottamuksen rapautumisena ja turvattomuuden tunteen kasvuna
- hyvän hallinnon rapautumisena.

Poliittisten päättäjien tehtävä on valvoa, että lakia noudatetaan. Vammaispalvelulakia ei tällä hetkellä noudateta.

Yksilöllinen palvelutarpeen arviointi on vammaispalveluiden erittäin tärkeä viranomaistehtävä, mutta sitä ei toteuteta huolellisesti. Se on monilla alueilla korvattu

pelkillä asiakaskirjauksiin perustuvilla päätöksillä ilman, että asiakasta kuullaan. Tämä heikentää merkittävästi oikeusturvaa.

Taloudellisen toimeentulon ongelmat lisääntyvät

Tällä hetkellä esille nousseissa leikkausehdotuksissa huolestuttavat muun muassa asiakasmaksujen korotukset palveluasumisessa, laitospalvelussa ja perhehoidossa, jotka kohdistuvat suoraan vammaisiin ihmisiin ja heikentävät heidän toimeentuloaan.

Asiakasmaksujen ja asumispalveluasuntojen vuokrien korotukset sekä työosuusrahojen leikkaukset ovat jo valmiiksi heikentäneet kehitysvammaisten ihmisten taloudellista toimeentuloa ja lisänneet köyhyyttä. Pakollisten menojen jälkeen käytettävissä olevat varat ovat supistuneet jopa puoleen, jolloin on pakko tinkiä entistäkin enemmän välttämättömistä lääkkeistä, hygieniatarpeista, vaatteista, harrastuksista ja vapaa-ajasta.

On tärkeä tunnistaa, että myös esimerkiksi kotihoitoa ja lapsiperheiden kotipalveluja sekä jälkihuoltoa koskevien leikkausten kohderyhmiin kuuluu vammaisia henkilöitä, kuten vammaislapsiperheitä sekä nuoria, joilla avun ja tuen tarpeeseen vaikuttaa myös vamma.

Asumispalveluja keskitetään ja kevennetään – pakkomuutot lisääntyneet

Hyvinvointialueet vähentävät ostopalveluiden käyttöä ja keskittävät kehitysvammaisia asiakkaita omiin asumispalveluihinsa kasvukeskuksiin säästöjä saavuttaakseen, vaikka ostettu palvelu olisi ollut asiakkaan edun ja tarpeen mukainen. Kehitysvammaisia ihmisiä siirretään kevyempiin asumismuotoihin silloinkin, kun heidän toimintakykynsä edellyttää ympärivuorokautista tukea. Tätä tapahtuu ilman aitoa kuulemistä: pakkomuuttoa tehdään nopealla aikataululla, jopa satojen kilometrien päähän, ja perheet saavat tiedon muutoksista kohtuuttoman lyhyellä varoitusaajalla.

Jonotusajat asumispalveluihin ovat pidentyneet. Kehitysvammaiset nuoret aikuiset eivät pääse muuttamaan pois kotoa ja itsenäistymään.

Suomen rikkautena on ollut monimuotoinen palvelujen tuottamisen rakenne, jossa etenkin pienten palveluntuottajien tilanne on nyt uhattuna. Tämä kaventaa kehitysvammaisille ihmisille tarjolla olevia vaihtoehtoja.

Päivä- ja työtoimintaa supistettu

Päivä- ja työtoimintaa on monilla alueilla vähennetty rajusti: toimintapäiviä on puolitettu kaikilta asiakkailta yhdellä päätöksellä ja kokonaisia toimintoja on lakkautettu. Ihmisiä kuljetetaan pitkiä matkoja toisiin kuntiin vain siksi, että omalta alueelta palvelu on lopetettu. Lyhentyneet toimintapäivät ja pidentyneet matkat ovat lisänneet levottomuutta, haastavaa

käyttäytymistä ja siirtäneet kuormitusta asumisyksiköihin, joilla ei ole resursseja vastata kasvavaan tarpeeseen.

Osa nuorista aikuisista on jäänyt kokonaan ilman päivä- tai työtoimintapaikkaa, mikä lisää syrjäytymistä.

Kuljetuspalvelut heikentyneet

Kuljetuspalveluiden supistukset aiheuttavat kohtuuttomia tilanteita: kuljetuksia evätään kokonaan, kyytejä ei tule, ne viivästyvät tunteja tai reitit yhdistellään niin, että matkat venyvät mahdottomiksi.

Henkilökohtaista apua vähennetty

Henkilökohtaisen avun saaminen ja tuetun asumisen tuki on heikentynyt. Nämä ovat palveluja, jotka mahdollistavat kehitysvammaisille henkilöille oman elämän osana yhteisöä ja yhteiskuntaa. Päätökset ovat lyhyitä ja määräaikaista, tuntimääriä leikataan ja lisätuen saaminen kiiretilanteissa on hidasta tai mahdotonta.

Perheiden kuormitus ja byrokratia kasvanut

Vammaisten henkilöiden ja heidän perheidensä kuormitus on kasvanut ja lapsiperheiden tilanteet vaikeutuneet merkittävästi. Palvelupäätöksiä tehdään lyhytaikaisina, jopa vain muutaman kuukauden kestävinä, mikä johtaa jatkuvaan hakemusrumbaamiseen ja turhaan byrokraatiaan. Oikaisuvaatimusten määrä ja jatkuva taistelu palveluista on kasvanut räjähdysmäisesti. Säästöjen piti vähentää hallintoa, mutta tilanne on päinvastainen.

Monille asioiminen sosiaalitoimen kanssa on muuttunut pelon aiheeksi: pienikin muutos palveluissa voi johtaa koko tukikokonaisuuden uudelleen tarkasteluun ja heikennyksiin.

Jatkuva epävarmuus sekä muutokset ja puutteet palveluissa vaikeuttavat läheisestään huolehtivien perheenjäsenten osallistumista työelämään.

Järjestörahoituksen leikkaukset vähentävät tukea

Jotkut ovat esittäneet sosiaalihuollon leikkausten vaihtoehtona leikkaamista sote-järjestöiltä. Tämä on kuitenkin erittäin vahingollinen vaihtoehto, joka vain pahentaa tilannetta entisestään. Sote-järjestöihin kohdennetut mittavat leikkaukset ovat jo nyt vähentäneet resursseja tukeen, neuvontaan ja matalan kynnyksen apuun niille ihmisille, jotka jo kärsivät sosiaalihuollon leikkauksista ja toimeentuloon tehdyistä heikennyksistä.

Elämänmittaisia, välttämättömiä palveluita

Vammaisilla ihmisillä on pitkäaikainen, välttämätön ja usein elämänmittainen palveluntarve. Vammaispalveluilla turvataan perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Leikkaukset vammaispalveluista eivät poista palvelun tarvetta, vaan vaikeuttavat sitä.

Me allekirjoittaneet vetoamme Suomen hallitukseen, että se peruu kokonaan sosiaalihuollon 100 miljoonan euron leikkaukset. Uusien leikkauskohteiden löytäminen sosiaalihuollosta on mahdotonta, kuten sosiaali- ja terveysministeriössäkin on todettu.

Sen sijaan hyvinvointialueiden rahoituslakia tulee muuttaa niin, että laki turvaa riittävän rahoituksen vammaispalveluille eikä hyvinvointialueiden tarvitse rikkoa lakia alijäämiensä kattamiseksi.

Sote-järjestöjen rahoitus on turvattava, jotta ne voivat jatkossakin auttaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä.

Vetoomuksen taustalla olevat organisaatiot:

Aspa-konserni

Aula-työkotien Kannatusyhdistys ry

Autismiliitto ry

FDUV rf.

Honkalampi säätiö

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Kehitysvammaliitto ry

Kehitysvammatuki 57 ry

Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö sr

Mahdollisuus Lapselle ry

Nuorten Ystävät ry

Savas-Säätiö sr

Tukena Oy

Tukena-säätiö